

Mahir ayan'ın sosyalist hareketi bir dönem derinden etkilemiş olmasđ temel olarak O'nun savaşçılığı ile açıklanamaz. Mahir hakkında sürekli gzellemelemler yapılan birisi de değildir. lmnn ardından 48 yıl geçti ve doğal olarak görüşlerinin önemli bölümünün geçerliliği de kalmadı. Bazı teorilerin taraftarları skolastizme gömüldükleri için neredeyse yarım yüzyıl önceki görüşleri tekrar ederler. İşi bazen o kadar ileri gtrrlere ki, yarım yüzyıl önce –yanlış olarak– yle savunulmuştur diye ülkenin hala yarı feodal olduğunu savunanlar vardır.

Bunları geçelim...

Mahir'in güçlü bir teorik yanđ vardı ve büyük etkisini açıklayan da özellikle de bu yanđdır. Burada da 50 yıl önce önemli olanla, bugün hala önemli olanđ ayırabilmek gerekir. 1970'li yılların başlarında ülkede kapitalizmin egemen olduğunu savunan iki örgüt vardı: TİP ve THKP-C. Mahir ayan bu görüşe evrimleşerek gelmişti. Daha önce yarı sömürge, yarı feodal yapıyı savunur. MDD'nin etkisinden çıktığı oranda ülkenin kapitalist yapısını savunacaktır.

O yıllar için önemli olan bu görüş, günümüzde yıllardan beri önemli değildir.

Mahir ayan'ın teorik düzeyinde kolay görülmeyen en önemli yan, kavramsallaştırmadır. Aradan yıllar geçer ama bazı kavramsallaştırmalar doğal olarak biraz değişik içerikle kullanılabilir.

Bu kavramsallaştırmaların en önemlisi ideolojik nderliktir.

Mahir ayan bu kavramđ halk savaşının zorunlu bir durak olduğunu düşündüğü ülkelerde köylü ordusunun komünist partisi tarafından yönetilmesi bağlamında kullanır. Gerçekte ise bu kavram daha geniş bir içeriğe sahiptir.

Mahir bol miktarda marksizm-leninizm lafının edildiği ama işçilerin çok az olduğu ülkelerdeki söylenilenle mevcut durum arasındaki çelişkiyi görmüştür. Devrim sonrasındaki ülkelerde proletarya diktatörlüğü kurulduğundan söz edip, proletaryanın zayıf bir azınlık olması arasındaki çelişkiyi de görmüş olmalıdır.

Ekim devrimi yıllarında Almanya SPD'si Rusya'da sosyalist devrimi yanlış bulur. Gerekçesi haklıdır: Marksizm diktatörlük ile demokrasiyi proletarya diktatörlüğü kavramı ile bağdaştırmıştır. Bu diktatörlük, burjuva diktatörlüğünden farklı olarak, çoğunluğun azınlık üzerindeki diktatörlüğüdür. Rusya'da ise proletarya çoğunluk olmaktan çok uzaktır.

Bırakın çoğunluğu, büyük bir azınlık bile değildir.

Geçtiğimiz yüzyılın ikinci büyük devriminde, Çin devriminde daha açık olarak tekrarlanan bu durum şunu gösterir: sosyalist devrimin ardından ülkede resmi olarak proletarya diktatörlüğü kurulmuştur ama bu mümkün değildir, çünkü bu diktatörlüğü kurabilecek düzeyde proletarya bulunmamaktadır. SSCB ve diğer sosyalist ülkelerde devrimden sonraki hızlı sanayileşmenin ardından işçiler toplumda belirgin bir güç haline gelmiştir ve proletarya diktatörlüğünden ancak bu dönemden başlayarak söz edilebilir.

Proletarya diktatörlüğü marksist bir kavramdır ve işçilerin epeyce az olduğu ülkelerde bile kurulduğu iddia ediliyorsa, burada fiili değil ideolojik öncülük vardır ve bu da komünist partisinde somutlaşır. Kurulan da proletarya diktatörlüğü değil, işçilerle küçük üreticilerin diktatörlüğüdür. Bu diktatörlük ülkelere göre değişik formlar alabilir, burada önemli olan proletaryanın çok az olduğu bir ülkede böyle bir diktatörlüğün kurulamayacağıdır. Terimin sözcük olarak aynı olmasına değil içeriğine bakmak gerekir.

Mahir'deki ikinci önemli kavramsallaştırma anti emperyalist - anti oligarşik devrim olarak ifade edilen kapitalizme karşı demokratik devrimdir. Bu devrim sosyalist karakterdedir.

Kesintisiz Devrim II-III'te savunulan özünde sosyalist devrimdir. Mahir ülkede kapitalizmin gelişmesi sonucu köylülüğün ayrışmasından hareket ederek zengin köylülüğü ya da tarım burjuvazisini devrime katılan ya da yansızlaştırılacak güçler arasında saymaz. Bu devrim tarımdaki ve tarım dışındaki burjuvaziye hedef aldığı için özünde sosyalisttir ama teorideki sosyalist devrimler gibi esas olarak işçi sınıfı (tarım proletaryası dahil) ve yoksul köylülüğe değil,

ek olarak küçük üreticiliğe de dayanır.

Aksi durumda halk savaşını savunamazsınız çünkü Türkiye o yıllarda kapitalist bir ülkediydi ama tarım tekellerinin toprağın büyük bölümünü işletmesi gibi bir durum söz konusu değildi. Tarımda küçük üreticilik hakimdi (Bulgaristan'da devrim öncesi durumun gelişmiş hali).

Kaldı ki, Latin Amerika ülkelerinde tarım tekellerinin hakimiyeti durumunda bile küçük üreticiliğin sosyalist devrimde aktif rol oynadığı görülür. Bu ülkelerdeki bütün gerilla hareketlerinde küçük köylülük önemlidir ve hatta işçi sınıfından daha ön plana çıkar. Küçük köylü tarım tekellerinden toprak kiralarak –Türkiye’de aynı durum azdır- tarım yapmakta ve kiraladığı toprağın sahibi olmak istemektedir.

Küba’da gerilla savaşının başladığı Sierra Maestra’da da aynı durum vardı.

Mahir özgün bir sosyalist devrim anlayışına MDD’den koparak geldiği için bunu yeterince açık formüle ettiği söylenemez ama o dönemde fazlasını beklemek de zordur.

Başka bir kavramsallaştırma, politikleşmiş askeri savaş stratejisi (PASS) bir dönem için önemliydi, bugün öneminden söz edilemez. Silahlı propaganda temelinde kitleyi bilinçlendirmek ve örgütlemek temelindeki bütün hareketler, Latin Amerika ülkelerindekiler ve bizdekiler bu konuda başarılı olamadılar. PASS askeri değil politik yıpratmayı temel alırdı ve belirleyici yönü de buydu ama bu durum askeri yıpratma yönünün sıkça ön plana çıkarılmasını engellememiştir.

1975-1980 döneminin önde gelen kitapları arasında sayılan Türkiye Devriminin Acil Sorunları (TDAS) Mahir Çayan’ın görüşleri temelinde yükselir ama kendini bununla sınırlandırmaz. Mahir’in üzerinde çok konuşulan “Üçüncü Bunalım Dönemi” tespiti zamanın Sovyet yazarlarından alınmadır. Bu bunalım döneminin özelliklerini Nikitin ve Varga’da da bulabilirsiniz. Mahir’in sürekli kavga içinde geçen son yıllarında emperyalizm konusunda daha ayrıntılı bir inceleme yapması beklenemezdi. Yapabilirdi çünkü yabancı dil biliyordu ama zaman bulması zordu.

TDAS'ı yazdığım 1974-1975'te ortam görece sakin olmasaydı, aynı durumla kaçınılmaz olarak karşılaşırđım. Nitekim TDAS'ın gerçek adı TDAS – 1'dir ve Türkiye tarihinin incelenmesini temel alacak ikincisini planlamış ve bu konuda epeyce de okumuştum. Ama planlamak bir şeydir, yapabilmek başka bir şeydir. Nihayet 1979 yazında Selimiye Askeri Cezaevi'nde iken fırsat buldum, bir bölümünü yazdım, daktiloya çektim ve dışarıya ilettim. Sonra olaylar yine hızlandı, bir yıl geçmeden kaçtım ve yazılanı da bulamadım.

Yıllar sonra Almanya'da tanımadığım birisi bana hapishanede daktiloya çektiğim 25 sayfa kadar yazıyı verecekti. Hiç konuşmadığını, verip gittiğini hatırlıyorum.

Hayatta böyle inanılmaz şeyler de olabiliyor.